

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЧО-РУХОВОЇ
АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ У ДИТЯЧО-
ЮНАЦЬКІЙ СПОРТИВНІЙ ШКОЛІ**

Владислав Бірюковський, Вікторія Будянська

*Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

Анотація. У статті досліджено особливості забезпечення оздоровчо-рухової активності дітей у дитячо-юнацькій спортивній школі, проаналізовано нормативно-правові документи та визначено державну політику у сфері позашкільної освіти. 95% опитаних вихованців спортивних шкіл та 89% опитаних батьків вважають, що спортивна школа достатньо уваги приділяє питанням збереження здоров'я, формування навичок ведення здорового способу життя, організації активного дозвілля, 90% вихованців і 75% батьків вважають модним дотримуватися здорового способу життя, саме це спонукає їх до занять спортом.

Ключові слова: діти, дитячо-юнацька спортивна школа, оздоровчо-рухова активність, здоровий спосіб життя.

Abstract. The article examines the specifics of ensuring health and physical activity of children in a children's and youth sports school, analyzes regulatory and legal documents and defines the state policy in the field of extracurricular education. 95% of the surveyed students of sports schools and 89% of the surveyed parents believe that the sports school pays enough attention to the issues of health preservation, formation of skills for leading a healthy lifestyle, organization of active leisure time, 90% of students and 75% of parents consider it fashionable to lead a healthy lifestyle, this is what motivates them to do sports.

Keywords: children, sports school, physical activity, healthy lifestyle.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні набуває актуальності проблема формування здорового способу життя в закладах позашкільної освіти. Тож основним вектором діяльності педагогічних колективів дитячо-юнацьких спортивних шкіл є виховання національно свідомої, моральної та самодостатньої особистості засобами фізичного виховання, формування в учнів ціннісних орієнтацій щодо культури здоров'я та здорового способу життя на основі особистісно-орієнтованого підходу [4], який

дає можливість розширити ключові компетентності вихованців закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим питанням оздоровлення дітей шляхом залучення до занять у закладах позашкільної освіти спортивного напрямку присвячені наукові публікації Т. Бондаря, І. Головійчук, А. Нестерової, Г. Путятіної, Н. Середи, О. Шинкарук та інших українських вчених, у яких автори висвітлювали нормативно-правові, організаційно-управлінські, економічні та маркетингові аспекти діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл, з урахуванням викликів сьогодення, однак організація оздоровчорухової активності дітей не була предметом вивчення авторів, що й обумовило вибір теми дослідження.

Мета дослідження – дослідити особливості забезпечення оздоровчорухової активності дітей у дитячо-юнацькій спортивній школі.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури, аналіз документів, системний аналіз, соціологічне опитування, методи математичної обробки даних. У опитуванні взяло участь 200 респондентів з вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл Харківської області та їх батьків.

Результати дослідження. Дитячо-юнацька спортивна школа (далі – спортивна школа) є закладом спеціалізованої позашкільної освіти спортивного профілю, який забезпечує розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту, визнаному в Україні, створює необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортсменів для резервного спорту [2].

У Типовій освітній програмі закладу позашкільної освіти [1, 3] зазначено, що його основними завданнями є формування у вихованців свідомого й відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточення, навичок безпечної поведінки; удосконалення фізичного розвитку, підготовка спортивного резерву для збірних команд України з різних видів спорту; організація дозвілля, пошук його нових форм; профілактика бездоглядності, правопорушень; формування здорового способу життя.

Для реалізації цих завдань:

- спортивна школа проводить навчально-тренувальні заняття з вихованцями впродовж навчального року та в період їхнього активного відпочинку, зокрема в умовах спортивно-оздоровчого табору;

- вихованці спортивної школи зобов'язані додержуватися здорового способу життя, норм морально-етичної поведінки, установленого спортивного режиму та правил особистої гігієни;
- тренери-викладачі та інші фахівці, які залучені до навчально-тренувальної та спортивної роботи у спортивній школі, зобов'язані берегти здоров'я вихованців, пропагувати здоровий спосіб життя [2].

Під час дослідження проведено опитування серед вихованців спортивних шкіл Харківської області та їх батьків для визначення їхнього ставлення до здоров'я та оздоровчо-рухової активності. Результати опитування засвідчили, що 90% вихованців і 75% батьків вважають модним вести здоровий спосіб життя, саме це спонукає їх дотримуватися здорового та активного способу життя. Серед основних чинників, які впливають на збереження здоров'я, вихованці спортивних шкіл вважають оптимальний руховий режим (37%), режим навчання та відпочинку (32%), відсутність шкідливих звичок (21%), раціональне харчування (10%). Натомість, на думку батьків, найбільший вплив на здоров'я мають відсутність шкідливих звичок (30%) і оптимальний руховий режим (30%), дещо менший вплив мають раціональне харчування (22%), режим навчання та відпочинку (18%).

Основною метою вихованців у відвідуванні спортивної школи є всебічний розвиток (зокрема, бажання мати красиву статуру, розвиток фізичних якостей) – 45%, бажання бути здоровим є основним стимулом для 30% опитаних, досягти високих спортивних результатів – для 23% і ще 2% вихованців відвідують спортивну школу за рекомендацією батьків. На запитання «Чи достатньо уваги Ваша спортивна школа приділяє питанням збереження здоров'я, формуванню навичок ведення здорового способу життя, організації активного дозвілля?» 95% вихованців відповіли «так» і лише 5% – «ні», більшість батьків (89%) також обрали варіант відповіді «так», 11% – «ні».

До війни у Харківській області налічувалося 74 спортивні школи, у яких був налагоджений механізм реалізації оздоровчо-рухової активності дітей та підлітків та створено необхідні умови для гармонійного виховання юних спортсменів. Багато уваги приділялося медичному забезпеченню та турботі про здоров'я вихованців та тренерських колективів. У кожній школі працювали штатні медичні працівники, були обладнані медичні кабінети відповідно до переліку медикаментів, перев'язувальних засобів і приладів для аптечки спортивного залу (додаток 1 до п. 3.7. Правил безпеки під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах) за бюджетні та позабюджетні кошти.

Медичний працівник контролював, щоб на тренувальних заняттях не було перевантажень, перетренувань. Він обов'язково був присутній на всіх змаганнях районного та обласного рівнів. Тренери-викладачі проходили медичний огляд 1 раз на рік у районній поліклініці згідно з графіком проходження медичного огляду працівників закладу, затвердженого наказом відділу освіти. Контроль за санітарно-гігієнічним станом закладу здійснювали згідно з СП1567-76 «Санітарні правила устаткування та утримання місць занять фізичної культури та спорту», Типовими правилами експлуатації спортивних залів при проведенні навчально-тренувальної роботи. Проведено профілактичну роботу із запобігання дитячого травматизму, різноманітним видам захворювань, отруєнь, профілактики шкідливих звичок, надання першої долікарської допомоги проводиться також і з батьками вихованців. Розроблено пам'ятки, рекомендації батькам із запобігання всім видам дитячого травматизму у вільний від навчання час.

Для забезпечення активного дозвілля дітей і підлітків тренери-викладачі долучалися до таких волонтерських соціальних проєктів, як «Відкриті уроки футболу», організовували і проводили змагання з різних видів спорту, військово-патріотичні ігри для школярів, майстер-класи для вчителів фізичної культури.

Від 24 лютого 2022 року, з початку військового вторгнення російських військ в Україну, більшість спортивних шкіл області призупинили свою діяльність, деякі з них перебувають на тимчасово окупованій території і втратили зв'язок з Управлінням молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації, у окремих школах зруйновані спортивні споруди та інфраструктура, деякі змушені були евакуюватися і продовжують тренувальну діяльність в онлайн-форматі з тими вихованцями, які виходять на зв'язок.

Висновок. Проведене дослідження підтвердило, що у спортивних школах Харківської області реалізується державна політика у сфері позашкільної освіти, спрямована на збереження здоров'я вихованців, завдяки розширенню їх оздоровчо-рухової активності, пошуку нових форм дозвіллевої діяльності, наданню необхідних знань та набуття вихованцями навичок здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Типової освітньої програми позашкільного освітнього закладу : наказ Міністерства освіти і науки України № 17 від 05.01.2021 р.

2. Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу : постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 993.
3. Типова освітня програма закладу позашкільної освіти. – Київ : Міністерство освіти і науки України, 2021. –10 с.
4. Ціннісні орієнтири сучасної української школи : презентація [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України, 2019. – URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentation-Roman-Stesichin.pdf>